

כוחו המדיני של מיעוט בתחפופות

מי שמכיר את דפוס הפעולה שבעזרתו פירקו הגרמנים הסודטים את צ'כוסלובקיה מבפנים בערב מלחמת העולם השנייה (ובכך הכשירו את סיפוחה לעם הגרמני), אינו יכול להתעלם מהקווים המשותפים לדפוס הפעולה של ההנהגה הערבית בישראל © הישרת מבט ישראלית מוקדמת למציאות תיטיב לא רק עם המדינה אלא גם עם אותם ערבים שהיו רוצים כאן מדינה יהודית

יהודה שלם

של היטלר בוועידת נירנברג, ב-12 בספטמבר... הוא [הנאום] נתן אות להפגנות... ולגילויי מרי מזוין, שאותם ארגנו אנשיו של הנליין ברחבי צ'כוסלובקיה".

מהומות אלו הובילו להתפתחות המדינית הדרמטית בצורה המתוארת להלן: "פעולתן של כנופיות הטרור הנאציות דוכאה בייעולות... [אולם] התעמולה הנאצית ניפחה את העניין, זעקה על 'רבע מיליון פליטים מסכנים' ותיארה בצבעים מחרידים את זוויות הדיכוי... [הנשיא] הצ'כוסלובקי אדוארד בנש לא הצליח לשכנע את [ראש ממשלת בריטניה] צ'מברליין [ולא את ראש ממשלת צרפת] דלדיה... בצדקת עמדתו ובכוונות הזדון הגרמניות. מאידך, נאומו של היטלר חזק את דבקותם בקו הפייסני... עתה כבר היה ברור לראשי שתי המדינות [אנגליה וצרפת] - כי הממשלה הצ'כוסלובקית נוהגת ב'קשיחות' ובחוסר גמישות, וכי 'הייאוש' ו'התסכול' שלזרועותיהם נדחפים הגרמנים הסודטים, משוללי זכות ההגדרה העצמית, יביאו בסופו של דבר לכעסו הנורא של הר היטלר".

בצ'כוסלובקיה שהוקמה לאחר מלחמת העולם הראשונה, היה רוב מובהק לעם הצ'כי. לצד רוב זה בלטו שני מיעוטים גדולים: הסלובקים והגרמנים. עם עליית הנאציזם בגרמניה החלו הגרמנים הסודטים לתבוע את זכותם ל'הגדרה עצמית' על בסיס 14 הנקודות של נשיא ארה"ב וודרו וילסון. תביעתם זו הייתה הסוואה לשאיפותיהם האירדנטיות, שהיו מתואמות ומכוונות על ידי היטלר שמטרתו הייתה "לחסל את עצמאותן של אוסטריה וצ'כוסלובקיה". השימוש שנקטו הגרמנים הסודטים בזכות 'ההגדרה העצמית', הציב את מנהיגי צ'כוסלובקיה מול מציאות מורכבת ובעייתית למדינתם החדשה, כפי שניתח כהן: "במיוחד נקלטה תביעת הגרמנים להעניק להם את 'זכות ההגדרה העצמית'. וכי מה יכול להיות מקובל יותר על דעתם של כל אנשי הרצון הטוב באירופה מאשר תביעה צודקת זו... הישגו הגדול של [הנשיא המייסד של צ'כוסלובקיה] טומאש מסריק היה ההכרה שהשיג מוויילסון לכינונה של צ'כוסלובקיה העצמאית על יסוד עיקרון זה. וכיצד זה, שאלו רבים ותמימים, מעיזים עתה הצ'כים לשלול זכות זו מהגרמנים המדוכאים?"

בהערת אגב כדאי לשים לב לסמליות העגומה שנחשפה בסרטון על הערבים מעכו המשתוללים עם עגלה וסוס בקיבוץ כפר מסריק. קשה להגדיר בחוק, אם בכלל, על איזו עבירה בדיוק עברו הערבים מעכו שנכנסו לקיבוץ. הם ניצלו את זכויותיהם האזרחיות באופן מלא, וזו אמורה להיות אזהרה מפני הבאות. ניתן אם כן לומר באופן אירוני להחריד כך: מה יכלו לעשות חברי כפר מסריק לאזרחי ישראל הערבים שפלשו לקיבוץ באחת השבתות והפריעו את מנוחתם ושלוותם. כיצד זה, ישאלו התמימים, יעזו היהודים לשלול את זכויות המיעוט הערבי.

דרישת הגרמנים הסודטים להגדרה עצמית, שהייתה מתואמת עם היטלר, נועדה להשפיע על בריטניה וצרפת שילחצו את הצ'כים לוותר על חבל הסודטים. ואכן, "תעמולה זו - הנאחזת בעקרונות מקובלים כדי לנצל למזימותיה, המציגה אומה קטנה ודמוקרטית כסמל הרודנות והדיכוי וחולייגנים לאומניים כמשוללי זכויות - נפלה על קרקע פורייה".

מיעוט בתוך מיעוט בתוך רוב

כאמור, בין הגרמנים הסודטים לערביי ישראל יש מן המשותף, דבר המחייב את ישראל לבחון את עצמה ביחס לערביי ישראל. כך למשל ניתן להשוות את הציטוט

שרדה ערכי וציוני.

בצ'כוסלובקיה של שנות השלושים. בישראל הדבר מתבטא בהזדהות והתמיכה של חברי הכנסת הערבים עם התביעה ל'מדינה פלסטינאית' של אש"ף.

יגאל אלון, שר החוץ וסגן ראש הממשלה לשעבר, כתב עוד לפני מלחמת ששת הימים בספרו 'מסך של חול' כך: "[ה]דרכים [שבהן] עלולים יסודות עוינים בקרב האוכלוסייה הערבית לסייע בידי האויב... מאבק מדיני על ידי העלאת תביעות לאבטונומיה חבלית וכן, למשל, להחזרת פליטים באורח סיטוני, על ידי יצירת מהומות בעלות אופי מדיני בסיטואציות בינלאומיות מיוחדות". בהתייחס לאזהרתו של אלון, על "מהומות בעלות אופי מדיני", יש לציין כי זו בדיוק הטקטיקה שנקטו הגרמנים הסודטים, כפי שתיאר כהן את השתלשלות האירועים שהובילו להסכם מינכן. בעקבות "נאום שטנה

המופתי והיטלר

"הצ'כים קיימו את חובותיהם כלפי בני המיעוט הגרמני עד כדי כך שאפשרו לגייס את דעת הקהל העולמית נגד צ'כוסלובקיה. אף מיעוט לאומי אחר באירופה שבין שתי המלחמות לא נהנה מחופש כזה". הגרמנים המוזכרים בציטוט לעיל, המופיע בספרו של הדיפלומט וחבר הכנסת לשעבר יוחנן כהן, 'אומות במבחן', היו מיוצגים בפרלמנט הצ'כי ערב 'הסכם מינכן' (ספטמבר 1938), באמצעות מפלגת הגרמנים הסודטים SDP, בראשות ד"ר קונראד הנליין (Henlein) הפרו-נאצי. כהן הגדיר מפלגה זו כ"גיס החמישי של הנאציזם בתוך צ'כוסלובקיה".

תוצאות הבחירות לכנסת ה-24 שבהן זכו הרשימה המשותפת ורע"ם ל-10 מנדטים ביחד, מעוררות את השאלה אם יש מקום לערוך השוואה בין ערביי ישראל לבין הגרמנים הסודטים.

אף בקורות המנהיגים של ערביי ארץ ישראל והגרמנים הסודטים יש דמיון: המופתי הירושלמי, מקור ההשראה של אש"ף, וקונראד הנליין. המופתי ברח מהארץ בתחפופות בעקבות הדחתו על ידי ממשלת המנדט בשל אחריותו ומעורבותו ברצח פקיד בריטי בכיר בנצרת. ואילו "פעולתן של כנופיות הטרור הנאציות דוכאה בייעולות בידי כוחות הרפובליקה. הנליין וכמה אלפים מאנשיו ברחו לגרמניה".

עם עליית הנאציזם בגרמניה החלו הגרמנים הסודטים לתבוע את זכותם ל'הגדרה עצמית' על בסיס 14 הנקודות של נשיא ארה"ב וודרו וילסון. תביעתם זו הייתה הסוואה לשאיפותיהם האירדנטיות, שהיו מתואמות ומכוונות על ידי היטלר שמטרתו הייתה "לחסל את עצמאותן של אוסטריה וצ'כוסלובקיה". השימוש שנקטו הגרמנים הסודטים בזכות 'ההגדרה העצמית', הציב את מנהיגי צ'כוסלובקיה מול מציאות מורכבת

בקרב חברי הכנסת של המפלגות הערביות יש תומכי טרור מובהקים שהצטלמו עם מחבלים משוחזרים. חשוב גם לזכור כי ד"ר אחמד טיבי היה יועצו של ראש אש"ף יאסר ערפאת. ואם ההשוואה הזו בין הערבים לנאצים נראית מופרכת, הרי שכבר כתב יצחק טבנקין לאחר מלחמת ששת הימים כך: "האנטישמיות הערבית עכשיו בשיאה, והיא אינה נופלת מן האנטישמיות של הנאצים". אפשר גם להזכיר את ראש הממשלה מנחם בגין שהשווה בין יאסר ערפאת להיטלר כאשר הכריז במלחמת לבנון הראשונה שצה"ל יגיע "לבונקר של ערפאת" בביירות.

הפרעות ביהודים אשר פוקדות את המדינה מאז מבצע 'שומר חומות' בכלל ובחודש הרמדאן השנה בפרט, הן הזדמנות לבחון אם לנצח תוכל ישראל להתקיים כשברקבה מקנן גיס חמישי.

חשוב לזכור כי חברי הכנסת הערבים נבחרו, רובם ככולם, על ידי אזרחי ישראל הערבים בבחירות חופשיות. אזרחים אלה עשו את הבחירה, והם יוכלו לבוא בטענות אל עצמם אם תוצאות הבחירה שלהם לא ינעמו להם בעתיד, כאשר תיכון כאן ממשלה לאומית שתפתח עמוד

"העם הפלסטיני אינו קיים. הקמתה של מדינה פלסטינית היא אמצעי להמשך המאבק נגד ישראל... לאמיתו של דבר, אין הבדל בין ירדנים, פלסטינים סורים ולבנונים. כולם שייכים לעם הערבי". (איש אש"ף, זוהייר מוחסיין)

השורה עליהם מעצם היותם חלק מהדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון. מאידך גיסא, ייתכן שהדמיון בין צ'כוסלובקיה לישראל לא הסתכם רק ברפיון המשותף שגילו הממשלות של שתי המדינות, זו בצ'כוסלובקיה ב-1938 וזו בישראל ב-2022. לדמיון יכולות להיות גם השלכות דרמטיות, והכוונה למחיר ששילמו המיעוטים הגרמניים לאחר המלחמה, כפי שתיאר יוחנן כהן: "קונסטלציה מיוחדת - ניצחון מוחץ על פולש אכזר... הביאה לפתרון רדיקלי של בעיית המיעוטים הלאומיים בפולין וצ'כוסלובקיה... גירוש המוני [לאחר מלחמת העולם ה-2] שחרר את פולין וצ'כוסלובקיה ממיליוני גרמנים".

קולני מאוחד ומתוחכם בקרב ערביי ישראל אימץ דפוס פעולה נגד מדינת ישראל. כדי לצמצם את הסכנה מבית נדרשת המדינה מחד גיסא לקיים את החוק למאבק בטרור ולעודד את הגורמים המתונים בקרב ערביי ישראל, אשר מעריכים את הברכה

בקרב" כדי למחוק אותה מהמפה. בחינת ההתייחסות הערבית ליהודים, לצינונות ולמדינת ישראל אל מול מעמדם של הצ'כים ומדינתם החדשה בעיני היטלר, יכולה להסביר את הדמיון בין קווי הפעולה של הערבים והגרמנים כנגד מי שראו בו את אויביהם. בהינתן העובדה שקיומה של ישראל במזרח התיכון כמוה כהימצאותה של צ'כוסלובקיה באירופה, כאשר הראשונה היא "קוץ בבשרה של האומה הערבית" והשנייה הייתה "קוץ ממאיר בגופה של גרמניה", מתבקשת השאלה כיצד על מדינת ישראל לנהוג ביחסה לערביי ישראל. על ישראל להפנים את העובדה שמיעוט

בפתח מאמר זה לדרישה למדינה פלסטינית שתוקם ביהודה ושומרון. המאפיינים הדומים עד זהים לדרישת הסודטים הגרמנים להגדרה עצמית, עולים מתוך ריאיון שערך עיתון הולנדי ב-1976 עם איש אש"ף זוהייר מוחסיין: "העם הפלסטיני אינו קיים. הקמתה של מדינה פלסטינית היא אמצעי להמשך המאבק נגד ישראל... לאמיתו של דבר, אין הבדל בין ירדנים, פלסטינים סורים ולבנונים. כולם שייכים לעם הערבי". סופה של אותה דרישה תמימה, כביכול, של ה'מיעוט' הגרמני, היה זכור מסירת חבל הסודטים לגרמניה כפי שנקבע בהסכם מינכן. הקורא יוכל ודאי להבחין כי המילה 'מיעוט' סומנה במירכאות, שכן הגרמנים הללו היו מיעוט רק בצ'כוסלובקיה אך לא באירופה, ובוודאי שלא באותו אזור גאוגרפי הגובל במערב עם גרמניה, שמנתה כחמישים מיליון איש, בעוד שצ'כיה מנתה שבעה וחצי מיליוני צ'כים בלבד. בקונסטלציה אתנית דומה נמצאים ערביי ישראל, כפי שהגדיר זאת הדיפלומט והמזרחן חיים קורן: "אזרחי ישראל הערבים אינם משתייכים לתחום המודל המקובל של יחסי רוב ומיעוט (מיעוט ערבי בקרב רוב יהודי בישראל), אלא למודל של מיעוט בתוך מיעוט בתוך רוב, המתמצה ב'שיטת המעגלים'... משמעותו של מודל זה היא, שמיעוט של אזרחי ישראל הערבים אומנם נמצא בקרב רוב יהודי בישראל, אך רוב יהודי זה הוא עצמו מיעוט בקרב האוכלוסייה הערבית המקיפה את ישראל באופן טבעתי, הן במונחים טריטוריאליים הן בתחום התודעתי של הגדרה עצמית".

הקוץ של הסכנה הציונית

בספרו 'עמדת הערבים בסכסוך ישראל-ערב' כתב יהושפט הרכבי כי "ישראל היא טריז בלב המרחב הערבי במקום בעל חשיבות אסטרטגית, פתח למזרח התיכון וגשר בין יבשות. מיקומה הגאוגרפי של צ'כוסלובקיה היה גם הוא בבחינת 'חנית בגופה של גרמניה', ומעמדה הגאוגרפי... הפכו את צ'כוסלובקיה, מנקודת ראותו של היטלר, למחזיקת המפתח אל אחד משערי מזרח אירופה. אולם נוסף לנימוקים אלה התגבש אצלו יחס של שנאה אובססיבית כלפי צ'כוסלובקיה. לא פעם טען באוזני מקורביו כי 'אין לסבול קיומו של הקוץ הממאיר הזה, התקוע בגופה של גרמניה'".

בחינת ההתייחסות הערבית ליהודים, לצינונות ולמדינת ישראל אל מול מעמדם של הצ'כים ומדינתם החדשה בעיני היטלר, יכולה להסביר את הדמיון בין קווי הפעולה של הערבים והגרמנים כנגד מי שראו בו את אויביהם

גם המילה 'קוץ' הופיעה בהקשר קיומה של ישראל במרחב הערבי. כך ציטט הרכבי עורך כתב עת ערבי שכתב ב-69, כי "הסיסמא 'חיסול ישראל' יצרה בדעת הקהל הערבית את הרושם שהבעיה כולה ניתנת לפתרון במכה אחת... אין היא מביאה לפני ההמונים את האמת - את הדרכים והשלבים הרבים שאותם יש לעבור עד שנוכל לעקור את הקוץ של הסכנה הציונית האימפריאליסטית הנעוץ בגופו של העולם הערבי". הצהרות הערבים הללו נראות כדהוד לאיומים, להצהרות ולכוונות של היטלר בתקופה שקדמה להסכם מינכן. כמו הצהרתו בעניין זכות ההגדרה העצמית לגרמנים הסודטים, שבה אמר: "תקופת ההפתעות חלפה. השלום הוא עתה מטרננו העליונה". או הטקטיקה שנקט הנליין, אשר הכשיל את המו"מ בין ממשלת צ'כוסלובקיה לגרמנים הסודטים, שמסתכמת באמרה שלו: "תמיד לתבוע כל כך הרבה עד שלעולם לא נבוא על סיפוקנו". ניהול המו"מ מצד הגרמנים היה מתוך כוונה לקבל את חבל הסודטים כחלק מתוכניתו של היטלר "לקעקע את צ'כוסלובקיה על ידי פעולה צבאית

להיות מנטור לחיים ולא שוטר

העידן החדש בחינוך מתחיל בגורדון

בגורדון לכולם יש מקום להתפתח מתעניינים בלימודי תואר ראשון בחינוך והוראה? בואו להכיר ולהיות חלק ממשו גדול

המכללה הטובה ביותר
ע"פ סקר התאחדות הסטודנטים

מרחבי למידה ייחודיים

שיטות הוראה מתקדמות במגוון חוגים

טכנולוגיות חדשניות

בואו להכיר

לפרטים נוספים ולקביעת פגישת ייעוץ:

חפשו בגוגל: מורה לחיים בגורדון ☎ 053 - 3754949

האקדמית גורדון
מכללת לחינוך